

A Magyar Természetvédők Szövetsége véleménye a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (HET, 2021. április 13. verzió)

F. Energia – Zöld átállás c. komponenséhez

- **Éghajlatvédelem-energiaátmenet szempontból értékelés**

Javaslatok

1. Az energia komponensben kitűzött "zöld átállás", a társadalom válságálló-képességének javítása, a hazai klímacélok elérése a szén-dioxid kibocsátások 36 százalékáért felelős lakásállomány energetikai felújítása nélkül elképzelhetetlen. 30-40%-os vissza nem térítendő és visszatérítendő támogatások kombinálásával, széles körben elérhető egyablakos tanácsadó szolgálat felállításával el kell érni, hogy évente több mint 100 ezer lakás mélyfelújítása megtörténjen. A 30-40%-os vissza nem térítendő támogatás 5 év alatt 1170-1220 milliárd Ft többletberuházást igényel, de ebből 350-490 Mrd Ft (+adminisztráció) maga az állam kiadása a támogatásra. Ennek következtében fellépő 7,5 PJ/év megtakarítás, 470-500 milliárd Ft állami bevétel - azaz 6-122 milliárd Ft-tal többlet kap vissza az állam, mint amennyi támogatást nyújt - és 140-145 ezer munkahelyet is [hozna](#). A Magyar Energiahatékonysági Intézet (MEHI) friss kutatási eredményeit támogatva a MTVSZ a költségi tervekben br. 350-490 Mrd Ft támogatási keretet javasol.

2. El kell ismerni, hogy a megújulóenergia-közösségek hozzájárulnak az energiatermelés, -elosztás és -fogyasztás rendszerének átalakításához, segítik a megújuló energiákra való átállást és lakossági hozzáférést, miközben erősítik a helyi gazdaságot és helyi tőkét vonnak be. Ezért pénzügyi támogatással, szabályozással egyaránt segíteni kell az alulról szerveződő megújulóenergia-közösségek alakítását és működtetését. MTVSZ javaslat: 50 Mrd Ft támogatás az alulról szerveződő megújulóenergia-közösségeknek. Ezt az összeget pl. a hálózatra termelő, túltámogatott, nagyobb naperőművektől (4. Beruházás, össz. 109 milliárd Ft) lehetne átcsoportosítani.

3. Mindezek forrásához hozzájárulhat például a lakossági elektromos fűtésre váltás támogatását szolgáló összegek átcsoportosítása. Az elektromos fűtés nem hatékony, a jelenlegi helyzetben történő erőltetése (ráadásul 100% támogatással) esetén előreláthatólag nem is csökkenne ennek következtében az üvegházgáz-kibocsátás. Az energia komponens felét, 250 milliárd Ft-ot szánunk lakossági napelemes rendszerek támogatására és fűtési rendszerek elektrifikálására napelemes rendszerek kombinálásával. Nem írják le, hogy elektromos fűtésre ebből hány milliárd Ft jutna, de várhatóan jelentős része (indikátor: 75 MW-nyi elektromos fűtés), azt az összeget át kell csoportosítani. Természetesen komplex mélyfelújítás részeként hatékony és támogatandó a hőszivattyús elektromos fűtés az 1. pontban leírt módon.

Az energiával kapcsolatos komponens a teljes 5800 milliárd Ft-os keret kb. 10%-áról, br. 493 milliárd Ft-ról szól, a közlekedés reformja majd háromszor, az egyetemek megújítása kerete kétszer akkora.

Az anyagban egyelőre nincs megindokolva, hogy az összes intézkedés hogyan, miért 100%-ban járul hozzá a 37%-os klímapolitikai célhoz. Az intézkedéseknél a környezeti hatásvizsgálatra utalás is hiányzik (még akkor is, ha végül nem relevánsnak ítélték).

Részletes vélemény

1. Bemutató és 2. Fő kihívások és célkitűzések fejezet

Új elemként jelent meg a 2021. április 13-i anyagban két reform: (I) A villamosenergia szabályozás átalakítása és (II) NEKT magasabb ambíciószint miatti felülvizsgálata.

A Magyarországon tervezett energetikai fejlesztések megítéléséhez (a 2050-es klímasemlegesség eléréséhez vezető megfelelő mértékű intézkedések kijelölésének vizsgálatához) is **szükség lenne** a Helyreállítási Terv, az operatív programok, a Modernizációs Alap, az Innovációs Alap és a Méltányos Átállási Alap keretében megvalósítani tervezett, **energetikai vonatkozású fejlesztést áttekintő (pl. táblázatos) összefoglalóra.**

Miközben az anyag Célkitűzése leszögezi, hogy *“A komponens (...) hozzájárul – a családok szintjén is jelentkező energiatartósság és energiatartósság megteremtésével – a szociális ellenállóképesség növeléséhez, az energiatartósság felszámolásához”,* az anyag további részében **nem találhatók olyan intézkedések, amelyek a megtakarításokkal/önerővel (részben a járvány miatt) nem vagy alig rendelkező legalább 900 ezer magyar háztartás körében a (lakás) energiatartósság megteremtését, támogatását szolgálják.** Míg a Helyreállítási és Alkalmazkodási Terv 2020. december 2-án közzétett *“Letölthető bemutatója”* (RRF_Letölthető_bemutató_1130.pdf) megállapítja, hogy *“(a) lakóépületek energiatartóssági felújítása kiemelten a támogatandó lakossági szektorban, energiatartósságban élők számára”,* és ennek elsődleges eszközeként az Energiatartóssági Kötelezettségi Rendszert javasolja, az Energetika komponens jelen tervezetében ennek nyoma sincs. A KEHOP Pluszba szorult vissza a lakóépületek energiatartósság-növelő finanszírozása, de ott is csak a kötelezettségvállalási rendszer és ESCO keretében, nem a javasolt széleskörű, 30-40%-os vissza nem térítendő támogatás és egyablakos tanácsadás támogatási rendszerrel.

Fő kihívások

Az anyag a fő kihívások között sem említi az energiatartóssági problémákat, pedig **a lakóépületek energiatartósságának fokozásában óriási energiamegtakarítási potenciál rejlik.** A rezsi nem mesterségesen alacsony energiaárakkal kell alacsonyan tartani, hanem valóban alacsony energiafelhasználással. Az Energetikai komponens tehát téves energetikai koncepció és stratégián alapul. Az [Európai Bizottság munkanyaga, a tagállamoknak a Helyreállítási és Alkalmazkodási Tervekre vonatkozó iránymutatása](#) (2021. január) és a [Felújítási hullám stratégiája \(Renovation Wave\)](#) kifejezetten elvárja, hogy megvalósításához a Helyreállítási és Ellenállóképességi /Rezilienciaépítési Eszköz biztosítson forrásokat.

Az április 13-i tervezet a Fő kihívások fejezetben (199. o.) hivatkozik a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégiában foglalt vázolt jövőképre, mely szerint *“a fogyasztók villamosenergia-igénye a következő mintegy 10 évben jelentősen nőni fog: a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2030-ra vonatkozó előrejelzése szerint 46-52 Wh órára nőhet”.* **Sajnos a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia mindmáig nem nyilvános.** Ugyanakkor **a villamosenergia-igény növekedése nem kész tényként kezelendő,**

gazdaságpolitikai szándék esetén az igény megfelelő eszközökkel befolyásolható, mérsékelhető lenne. Azonban jelen terv intézkedéseinek nagy aránya a különböző ágazatok, köztük a lakossági fűtés elektrifikációját is szorgalmazza. Tehát az egyik oldalon generál egy igényt és problémát, a másik oldalon próbálja ugyanazt megoldani ahelyett, hogy az energiaigény csökkentéséhez rendelne szabályozási eszközöket, gazdasági ösztönzőket.

A fogyasztó oldali rugalmasság növeléséhez szükségesek az okosmérők, de csak dinamikus, időben változó árázással lehet ösztönözni, aminek feltétele a jelenlegi "rezsicsökkentett", időben és mennyiségben is állandó lakossági árszabás felülvizsgálata. Ez felveti a rugalmas fogyasztásra kevésbé képes energiaszegénységben élők számára a rezsiköltségük várható növekedését kompenzáló beavatkozások, támogatási rendszer szükségességét.

Célkitűzések

Sem a komponens, sem az azt alkotó programok/projektek környezeti hatásvizsgálatára, sem az egész Terv Stratégiai Környezeti Hatásvizsgálatára nem utal, pedig az előírás. A 2021 márciusban közzétett [EU Do No Significant Harm technikai iránymutatásnak](#)(DNSH) megfelelően mind a 6 környezetvédelmi prioritás intézkedéseire külön szükséges a DNSH elemzése.

A célkitűzésekből, beruházásokból a korábbi verzióhoz képest kikerült a lakóépületek energetikai felújítása. Kérdéses, hogy az Operatív Programok mennyire tudják ezek átfogó, széleskörű támogatását ellátni.

A célkitűzéseket a korábbi tervezethez képest némileg átstrukturálták, olyan módon, hogy azok közvetlenebbül feleltethetők meg a tervezett reformoknak, beruházásoknak. A jogi és stratégiai környezet új alapokra helyezése új célkitűzésként jelenik meg az április 13-i tervezetben.

A lakossági megújulóenergia-beruházásokat kizárólag a *Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva célkitűzéshez* kapcsolja hozzá az új tervezet. A *Korszerű, megújuló energia befogadására képes, magas ellátásbiztonságot nyújtó hálózat* célkitűzés a korábbi tervezettel ellentétben nem említi az energiaközösségek rendszerbe integrálását semmilyen vonatkozásban. Az csak az 1. jogi szabályozásról szóló célkitűzésnél szerepel. A 4. célkitűzésből (növekvő elektrifikációs igény lefedéséhez hozzájáruló megújuló energia hasznosítás) a március eleji tervezethez képest kikerült a napenergiát termelő energiaközösségek támogatása.

Indokolja az anyag, hogy miért nem támogatják Magyarországon a szélenergia kihasználását. Az indoklás indokolatlanul nagy szélesebséget vesz alapul a szeles napok és a napsütéses órák számának összevetéséhez, ill. nem a legjobb elérhető technológia alkalmazásával számol a szélenergia esetén. Egy friss tanulmány rámutat, hogy *“már relatív alacsony oszlopmagasságot figyelembe véve is vannak hazánkban szélenergia-hasznosításra kifejezetten alkalmas területek, nagyobb magasságokban pedig az ország nagyobb része látszik megfelelőnek (kritikus értéknek itt is a 6 m/s-os évi átlagot választottuk).”*¹A szélturbinák tehát 10 m/s (36 km/h) szélesebség alatt is képesek hatékonyan működni és termelni.

---

¹ Szélenergia a 21. században - és Magyarországon, Energiaklub, 2020., https://energiaklub.hu/files/study/Energiaklub_Sz%C3%A9lenergia%20a%2021.%20sz%C3%A1zadban_2.pdf

Másrészt: miközben az anyag Fő kihívások és célkitűzések fejezete megállapítja, hogy "(a)z új NES, valamint a NEKT (...) legfontosabb célkitűzése az energiaszuverenitás és az energiabiztonság megerősítése", visszaszámolva a szélenergia hazai mellőzését, hogy a regionális árampiacon a környező országok jobb pozícióban vannak jobb szélenergetikai adottságaik révén. A hazai forrásokon alapuló, szuverén energiaellátást a diverz energiaforrásokon (energiamixen) alapuló energiatermelés biztosíthatja. Továbbá a környező országok hasonlóan terveznek vagy kiviteleznek atomerőmű fejlesztést, ezzel a logikával Paks2 sem indokolt.

3. A komponens reformjai és beruházásai bemutatása fejezet:

2. Beruházás: Okosmérés elterjesztése

A kedvezményezettek körébe nem csak a HMKE beruházást megvalósító termelő-fogyasztókat, hanem az energiaközösségekhez csatlakozókat is be kellene vonni, ezzel biztosítva a hátrányos helyzetű csoportok részvételét is az energiaközösségekben.

3. Beruházás: Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva

A napelemes rendszerek és a fűtés elektrifikációjának összekapcsolása nem indokolt, hiszen a napelemekkel való áramtermelés nappal és tavasztól-őszig intenzívebb, míg a fűtési igény jellemzően éjszaka és télen jelentkezik. Így a támogatott napelemmel megtermelt áramot jellemzően ritkán tudják saját fűtésre fordítani, a megtermelt áram nagy része betáplálásra kerül a hálózatba. Az éves szaldó elszámolás kivezetésével a támogatottnak sem fogja megérni a nyáron termelt áram árának kétszereséért visszavásárolható árammal télen fűteni. **Azaz a családok még rá is fizethetnének, ha nem ingyen kapnák a napelemes rendszert és a hálózatba termelt áramot.** A fenti okokból a fűtési szezonban vételezett áramban a megújuló (napelemekből származó) részarány alacsonyabb az átlagosnál, a fűtés elektrifikációjával a szén-dioxid kibocsátás általában nem csökken, gyakran még gázfűtésről való átállás esetén sem. (Lásd primer energia átalakítási tényezők: elektromos áram: 2,5 (csúcson kívül: 1,8); földgáz: 1; tűzifa: 0,6)."

Az elektromos fűtés nem hatékony, ezért nem támogatandó. Ha fa- és szénfűtést vált ki, akkor csökkenhet ugyan a légszennyezés, de klímavédelmi célú beruházásnak nem tekinthető. A lakossági fűtési rendszerek környezet- és klímabarát átalakítása érdekében sokkal inkább a hőszivattyús rendszerek telepítésének támogatása indokolt, de azt is csak a hőigény minimalizálása azaz pl. szigetelés, nyílászárócsera mellett vagy után. **Elsődleges célként a fűtési energiaigény csökkentését kell kitűzni, enélkül az energiaszegénység elleni küzdelemben a fűtés elektrifikációja nem**

A tanulmány kifejti: "a szélesebbég a felszíntől számított magassággal nő, mert egyre kevésbé érvényesül a domborzat és a tereptárgyak áramlására gyakorolt fékező hatása. Ennek energetikai szempontból azért van jelentősége, mert a nagy szélturbinák esetében, a korábbi 60-100 m-es helyett napjainkban egyre inkább 120-150 méter a jellemző toronymagasság. (...) Az országos léptékű lekérdés alapján az átlagos szélesebbég 100 méteres magasságban 5,9 m/s (11. ábra), 150 méteren a 6,8 m/s (12. ábra), 200 méteres magasságban pedig már 7,4 m/s-ot (13. ábra)"

költséghatékony és klímavédelmi hatása is elenyésző. Energetikai tanúsítvánnyal mindenképpen vizsgálni kell a beruházást.

Kizárólag műanyag ablakra történő nyílászáró cseréje több okból sem támogatandó:

- Komplex energiahatékonysági beruházás (fal, mennyezet, padló) szigetelés nélkül a lecsökkent légcserre okán megnő a páralecsapódás, penészesedés, veszélye, ami az épület és a benne lakók élettartamát is csökkentheti.
- A körforgásos gazdaság elvének ellentmond kizárólag PVC nyílászárók támogatása.
- Sok helyen településképi rendelet is tiltja a műanyag nyílászárók beépítését, így eleshetnek a támogatástól
- Máshol ragaszkodnak a technológiai semlegességhez, akkor is lehetőséget kellene biztosítani, akár fix egységáras támogatással.

Nyílászárócserére a mélyfelújítások keretében kell lehetőséget biztosítani, ha azok energetikai számításokkal alá vannak támasztva.

Miközben az anyag a jogosultak körét az energiaszegénység kockázatának átlagosnál nagyobb mértékben kitett, jellemzően alacsony hitelképességgel rendelkező, (...) ingatlantulajdonnal rendelkező háztartásokként határozza meg, megjegyzi, hogy az intézkedés célja nem az energiaszegénység csökkentése, "hiszen az nem energiapolitikai eszközökkel érhető el" (216. o.), hanem "általános felzárkózási és társadalompolitikai eszközökkel". Az energiaszegénység ellen éppen az energiamegtakarítási lehetőségek bővítésével (energiatihatékonysági beruházások támogatása) és az esetlegesen megemelkedő energiaárak differenciált kompenzálásával, tehát energiapolitikai eszközökkel lehet leghatékonyabban és tartósan küzdeni.

Ami jó, de erősítendő, mert ezek eleve hatékonyabbak: *"Elvi lehetőség van a földhő és a napkollektorok fűtési célú alkalmazására is, amennyiben azok beruházási költsége és működési hatékonysága nem kedvezőtlenebb a fentebb szereplő eszközökénél."*

[4. beruházás: Új megújuló energiatermelő fotovoltikus kapacitások támogatása](#)

Megújulóenergia-közösségek: (helyi) közösségek vagy önkormányzatok közösségbe szerveződve beruháznak megújuló energia termelő berendezésbe, és abból fedezik energia-szükségletüket, sőt a felesleget eladják vagy tárolják, a hasznot pedig a közösségük javára fordítják. Az Uniós jogszabályok alapján a hazai jogszabályokba átültetés és a támogató keretrendszer kialakítása jelenleg zajlik az Innovációs és Technológiai Minisztérium és az energiahatóság (MEKH) koordinálásában. Az [MTVSZ Közösségi Energia programja](#) keretében szakmai érdekérvényesítést, lakossági szemléletformálást végez és mentorként segíti hazai közösségi energia pilot projektek létrejöttét.

A helyreállítási terv energia komponense az energiaközösségek támogatását említi, de mind a meghatározást, mind a támogató keretrendszert bővíteni kellene. Például a célkitűzések, intézkedések között megjelenik ugyan az energiaközösségek fogalma, de azoknak csak egy bizonyos típusa, és csak mint a beruházás által kiszolgált termelő egység. Az energiaközösségek akár hálózati

rugalmassági szolgáltatást is nyújthatnak a 2021. január 1-jétől hatályos villamosenergia törvény (VET) szerint, így nem csak hasznélvezői, de projektgazdái, konzorciumi tagjai is lehetnek ilyen irányú fejlesztéseknek.

A Magyar Természetvédők Szövetsége szerint **megközelítési tévedés az energia komponensben, hogy az energiaközösségek naperóműveit külön méretkategóriának tekintik, az energiaközösségi nem beruházási típus, hanem szervezési mód, amely a fogyasztók bevonásával valósul meg, de ugyanúgy lehet nagyobb kapacitású, hálózatra termelő naperómű is.**

Az pedig az **energiaközösségi tulajdoni viszonyok teljes félreértelmezésére utal, hogy a 4-es beruházás célcsoportja állami tulajdonú gazdasági társaság.** Ha az MVM-re (vagy hasonló vállalatra) írják ki a METÁR tendereken keresztül már eleve támogatott átvételi ár miatt megtérülő beruházások további 45%-os támogatását, abba sehogyan sem férnek bele a megújulóenergia-közösségek kisebb beruházásai. Hiszen azok csak szövetkezetek vagy non-profit gazdasági társaságok lehetnek, amelyben nem szerezhethet energetikai vállalat irányítási jogot és az autonómiájukat csak akkor tudják megőrizni, ha tagjaik maguk fejlesztik a megújulóenergia erőműveiket, nem az MVM által támogatásból létrehozott erőműveket kapják/veszik tulajdonba.

Valóban növelhetné az energiaszegénységben élők rezilienciáját, ha a belgiumi Eeklo önkormányzata és az EcoPower energiaszövetkezet együttműködéséhez hasonlóan a problémát csak tünetileg kezelő rezsitámogatás helyett energiaközösségi részvényt adna a rászoruló családoknak, amelynek hasznából, a megtermelt energiából hosszabb távon részesülhetnek.

Tehát nem mellékesen vagy kisebb mértékben, hanem kiemelten támogatásra érdemesek az energiaközösségek naperóművei². Annak okán, hogy növelik az ilyen típusú beruházások társadalmi elfogadottságát, helyi tőkét vonnak be a klímasemlegesség felé való energiaátmenetbe. Sőt, hozzájárulhatnak az energiaszegénység csökkentéséhez és az energiahatékonyság növeléséhez, mivel törvényi definíciójuknál fogva a tagjaik és/vagy működési területük környezeti, társadalmi, gazdasági céljait szolgálják.

Mivel a nagyobb méretű (500kW-os és nagyobb), hálózatra termelő naperóművek már lassan piaci alapon is megtérülnek, még állami vállalatok (gazdasági társaság) esetén sem indokolt ezek jelentős vissza nem térítendő beruházási támogatása (ld. 4.beruházás), amennyiben a megújuló energia támogatási rendszeren keresztül (METÁR) támogatáshoz jutnak.

---

² HET: "(a) nagyobb kapacitású, hálózatra termelő naperóművek mellett kisebb részben energiaközösségek naperóművei is támogathatóak".

- **A biológiai sokféleség védelmének szempontjából értékelés:**

A komponens „A villamosenergia szabályozás átalakítása”, a „NEKT magasabb ambíciószint miatti felülvizsgálata”, az „Okos mérés elterjesztése”, az „Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései”, a „Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva” és az „Új megújuló energiatermelő fotovoltaikus kapacitások támogatása” reformok, illetve beruházások keretében tervezi a kitűzött célokat megvalósítani. A komponens kitér a társadalmi egyeztetés folyamatára, illetve a beérkezett vélemények feldolgozására, azonban nem tesz utalást az észrevételek átvezetésére. A komponens leírása szerint a beruházások tervezése során történtek egyeztetések a főbb érintettekkel elsősorban a gazdasági szektorra utalva. Tekintettel az energetikai ágazat direkt környezeti és természeti hatásaira, indokoltnak tartjuk a tervezésben mélyebben integrálni a környezet- és természetvédelmi ágazat szereplőit, mind a komponens tartalmának véglegesítése, mind a projektek tervezése és megvalósítása során.

A biodiverzitás megőrzése több helyen említésre kerül a komponens tartalmában, elsősorban a naperóművek tervezett beruházásai kapcsán. A komponens a napelem beruházások kapcsán kiemeli a biodiverzitás és ökoszisztémák védelmének szükségességét, és rögzíti azok fontosabb alapelemeit. Naperóművek sok esetben termelésre kevésbé alkalmas - ám a biodiverzitás szempontjából jelentős értéket képviselő - területeken, jellemzően gyepterületeken valósulnak meg. Ez a folyamat komoly természetvédelmi aggályokat vet fel, mivel hazánk gyepterületei az elmúlt évtizedekben 30-40 %-os területi csökkenést mutattak. A gyepek kiterjedésének további csökkenése az ökológiai hálózat erózióját eredményezi, ezért el kell kerülni, hogy a kialakítandó energiatermelési kapacitások (akár a lakossági, akár az üzemi jellegű) zöldmezős beruházásként valósuljanak meg. Tekintettel a mezőgazdasági területek és a zöldfelületek elmúlt évtizedekben tapasztalt drasztikus csökkenésére, valamint arra, hogy a naperóművek jellegénél fogva (nagy felületet lefedő panelek, vagyonyvédelmi céllal létrehozott kerítések, talajbolygatással járó telepítés, rendszeres ellenőrzések okozta zavarás) nem feltételezhető, hogy a biológiai aktivitás nem változik megfontolandónak tartjuk a zöldmezős beruházások támogatásának tilalmát a komponens forrásaiból. A zöld állás komponens nem utal a korábban az elektromos légvezetékek és madárvédelem kérdéskörére, holott a komponens tartalma alapján ez egy kiemelt terület.

A naperóművek tekintetében a komponens említi a zöldfelületek kíméletét, a védett természeti területekre és vizes élőhelyekre vonatkozó tilalmat, illetve a biológiai aktivitás csökkenésének tilalmát. **Az élőhelycsökkenés és élőhelykárosítás veszélyét a zöldmezős beruházások elkerülésével lehet garantálni.** Hiányként azonosítható a komponens vonatkozásában az elektromos hálózat fejlesztése során a madárbarát megoldások alkalmazása. **Az új nyomvonalas hálózati elemek létesítésekor - különösen a középfeszültségű hálózatokon - a madárvédelmi standardok (minimum a madárbarát oszlopfej kialakítás, illetve esetlegesen földkábeles kivitelezés) alkalmazását javasoljuk a támogatott projektek esetén kötelezővé tenni.** Megfontolandónak tartjuk a komponens keretében a madárvédelmi berendezések általánossá tételében a jelentősebb elmozdulást lehetővé tevő pénzügyi források mobilizálását és ez által az elosztói engedélyesek és a természetvédelmi szakterület képviselői között létrejött "Akadálymentes égbolt" megállapodás céljaihoz való magasabb rendű hozzájárulást.

Hiányként azonosítható a komponens tartalmából a szemléletformálásra és a környezettudatosság javítására vonatkozó törekvések támogatása. A komponens jellemzően a fogyasztás növekedésének szükségszerű infrastrukturális fejlesztéseit tartalmazza, holott alapvető lenne az energiafogyasztás mérséklésére vonatkozó lakossági tájékoztató kampányok végrehajtása.

Egyre jelentősebbnek mondható a megfelelő adottságú mezőgazdasági területek igénybevétele a napenergiaberuházások kivitelezése során. Tekintettel arra, hogy a mezőgazdasági területek biodiverzitása drasztikusan csökkent az elmúlt évtizedekben, minden zöldmezős beruházás kerülendő ezeken a területeken. Az elektromos légvezetékek az áramütés és az ütközések miatt jelentős veszélyt jelentenek a védett és fokozottan védett madárfajok egyedeire. Számos olyan technológiai létezik (madárbarát oszlopfej kialakítás, légkábelek földfelszín alá helyezése, mely a természeti károk mérséklését szolgálja. Ezek megjelenítése javasolt a komponens tartalmi elemei között.

A „jelentős károkozás elkerülése” elv betartására vonatkozó elemek megjelennek a tervben, de azok kiegészítésre szorulnak megítélésünk szerint a zöldmezős beruházások támogatásának tilalmával, illetve az elektromos hálózatfejlesztés során a madárvédelmi intézkedések (madárbarát oszlopfej-kialakítás, földkábelezés) támogatásának lehetővé tételével.

A komponens tartalmi elemei nem tesznek utalást a természetvédelmi irányelvekre és a hatásvizsgálat elvégzésének kötelezettségére.

Kapcsolódó stratégiák

A légvezetékek tekintetében a Nemzeti Biodiverzitás Stratégiai eredményességi mutatókat is meghatároz, ezért a komponens tartalmi kiegészítését látjuk szükségesnek a légvezetékek madarakra való veszélyességének csökkentése érdekében.

Az EU Biodiverzitás Stratégia 2030 a napenergia hasznosítása tekintetében kiemeli a környezetkímélő talajborítás szükségességét, ennek megjelenítése indokolt lehet a komponens leírásában, illetve érvényesítendő a tervezett projektek tekintetében.

Javaslataink:

1. A zöldmezős beruházások szabályozásának szigorítása szükséges, mind a zöldfelületek, mind a biodiverzitás, mind a termőföld, mind pedig a tájkép védelme szempontjából.
2. Szemléletformálási tevékenység szükséges a fogyasztás-csökkentés és a környezettudatosság javítása érdekében.
3. A természetvédelmi szakterület bevonása indokolt a releváns fejlesztések előkészítésébe és megvalósításába.
4. A komponens keretében támogatott tevékenységek közül el kell kerülni a mezőgazdasági területeken kivitelezett naperóművek támogatását, valamint a madárvédelmi szempontokat nélkülöző elektromos hálózatfejlesztést.
5. A légvezetékek természetvédelmi vonatkozásai a Natura 2000 PAF-ban is említésre kerülnek, mely indokolja a javasolt megoldási lehetőségek megjelenítését a komponens tartalmi elemei között.

Kontakt: info@mtvsz.hu Budapest, 2021. április 23-26.